

wijsheid politici

Drie geschriften

Vaak wordt Nederlandse politici verweten dat zij slechts oog hebben voor de waan van de dag en geen boeken schrijven. Boeken geven de politicus kans om op een niet-hijgerige manier te reflecteren op het alledaagse bestaan en verantwoording af te leggen aan de kiezer. Niet in kille oneliners, maar in goed doordachte zinnen. En nu zijn daar, zo maar ineens, drie boeken van Tweede Kamerleden op een rij. Hoe zit het met de diepgang?

Vrijheid

SP-Kamerlid en filosoof Ronald van Raak bundelde zo ongeveer alle columns die hij de afgelopen jaren geschreven heeft in een felrood boekje. Filosofen zoeken naar de waarheid, terwijl politici vooral leven bij de waan van de dag. Van Raak ging op zoek naar een antwoord op de vraag hoe de politiek een bijdrage kan leveren aan de vrijheid van mensen. Zijn antwoord geeft hij al direct weg: vrijheid moet het eindpunt zijn. Vrijheid moet je vooral organiseren door goede randvoorwaarden: publieke voorzieningen en sociale zekerheid. Wat volgt is een bij elkaar geraapt geheel aan korte stukjes. Daarin trekt Van Raak van leer tegen lobbyisten, managers, neoliberalen en Europa. 'De politieke elite heeft zich afgekeerd van de bevolking', zo luidt van Raaks voorspelbare conclusie in een uit NRC Handelsblad gecopieerd interview.

Vrije moraal

Scheidend D66-Kamerlid Boris van der Ham beschrijft in zijn boek hoe er sinds de oprichting van de Tweede Kamer een scheiding loopt tussen moralisten en liberalen. De moralis-

ten, vaak van christelijke afkomst, vinden dat de burger van bovenaf moet worden opgelegd hoe hij met seks, drank en drugs omgaat. De liberalen staan voor de eigen keuze van de vrije mens. Het eerste deel van het boek biedt een interessante kijk op de parlementaire moraal ten aanzien van seks, drank en drugs. Als je dat gelezen hebt wacht je vervolgens vergeefs op de eigen visie die de remonstrantse vrijdenker Van der Ham in het begin aankondigt. Hij sluit zich gemakshalve aan bij de visie van zijn vrijzinnige voorgangers. De vrije moraal is het volgens Van der Ham waard om 'steeds verrijnd, maar ook verdedigd te worden. En dat moet gebeuren volgens goede Nederlandse traditie, met de gordijnen wijd open'.

Morele agenda

ChristenUnie-Kamerlid Joël Voorde wind vraagt zich af welk verschil je als christen in de politiek kunt maken. Hij wil opkomen voor het leven, het gezin en de stemlozen. Om zijn uitgesproken visie te onderbouwen komt Voorde wind, in zijn zoektocht naar Gods bedoeling met de wereld, vaak met duizelingwekkende cijfers. Zo zouden zeven op de tien Neder-

landers problemen in hun relatie ervaren en worden er tussen de 100.000 en 150.000 kinderen per jaar mishandeld, aldus de bevlogen politicus. Dat geeft ruggensteun aan zijn morele agenda voor de politiek. Hoewel Voorde wind regelmatig naar bijbelteksten verwijst, blijft het niet bij vrome woorden. Regelmatig beschrijft de schrijver hoe hij zelf de handen uit de mouwen steekt om iets aan het geconstateerde onrecht te doen. 'Voor sociale rechtvaardigheid, duurzaamheid en versterking van burgerschap en identiteit'. Al lijkt de morele agenda van Voorde wind vaak op een omgekieperd verkiezingsprogramma, zijn worstelingen lijken oprecht.

Op zoek naar vrijheid, Ronald van Raak, Uitgeverij van Gennep, € 12,95;
De vrije moraal, Boris van der Ham, Uitgeverij Prometheus/Bert Bakker, € 12,50; *Ben ik nou gek?*, Joël Voorde wind, Uitgeverij Medema, € 17,50

moedige poging

Argumenten voor geloof

Het Hebreeuwse woord voor 'woord' (*dabar*) verenigt zowel 'woord' als

'daad' in zich. Het één roept het ander op. God sprak en het was er. Dat moet ook de Rotterdamse pastor Bert Kuipers hebben gedacht toen hij zijn *Tien motieven om te geloven* schreef. Een gespreksboekje met tien argumenten waarom je vandaag de dag zou geloven. Variërend van 'omdat een mens zich kan verwonderen' tot en met 'omdat God woont in verhalen'. Moeilijker wordt het wanneer 'omwille van de eeuwigheid' of 'omwille van een cultuur die van kerk weet' als argumenten in de strijd worden gegooid. Kuipers werkt alle tien argumenten keurig uit met bijbelteksten, korte overdenkingen en gespreksvragen. Zo ontstaat een boekje dat goed bruikbaar kan zijn voor een gespreksgroep. In een van de brieven van het Nieuwe Testament klinkt het zo: 'Geloof is de zekerheid van de dingen die men hoopt en het bewijs van de dingen die men niet ziet (Hebreeëën 11:1)'. Kuipers probeert dit geloven met rationele argumenten te onderbouwen. Een moedige en deels ook hachelijke poging. Voordat je het weet word je geslacht in de arena van Verlichtingsfundamentalisten die geloof zien als 'ook maar een mening'.

Tien motieven om te geloven, Bert Kuipers, Uitgeverij Boekencentrum, nog te verkrijgen voor € 8,50 (o.a. bij Antiquariaat Müller)

godsdienstdrang

Brieven van vader en zoon

Was me dat even schrikken! Verklaart zoonlief ('lieve Pieter', in de aanhef van de brieven) dat vaders levenslange belangstelling voor religieuze kunst niet zozeer uit een geloof in God voortkwam, maar uit 'de drang tot godsdienst'. Dat zet Henk van Os, bekend als presentator van het televisieprogramma *Beeldenstorm*, emeritus hoogleraar kunstgeschiedenis en oud-directeur van het Rijksmuseum te Amsterdam, aan het denken. Vader en zoon beginnen een briefwisseling over geloofszaken. In de brieven, nu uitgegeven onder de titel *Vader & zoon krijgen de geest*, komt van alles voorbij. Indringende jeugdherinneringen, mystieke ervaringen, als ook persoonlijke drama's: de plotselinge dood van een zusje van Henk en van zijn zoon, broer van Pieter.

In de brieven van Henk herken je de gedreven kunsthistoricus, de verhalenverteller. 'Een opa die een verhaaltje voorleest zonder boek', vindt zijn vijfjarige kleindochter. In openhartige anekdotes en persoonlijke filosofische overdenkingen beschrijft hij – inderdaad, hij geeft het toe! – zijn drang naar godsdienst. Bij Pieter, redacteur bij NRC Handelsblad, ontbreekt deze drang. Hij schrijft beschouwender. Zo nu en dan doen zijn brieven de lezer duizelen. Richard Rorty, Wittgenstein, Alain de Botton, Han Voskuil, Willem Frederik Hermans, Hemingway: Pieter haalt ze er allemaal bij om zijn gedachtegangen te verduidelijken. Bij mij had dit overigens een averechts effect. *Vader & zoon krijgen de geest* biedt

Tenzij anders vermeld, zijn de bijdragen op deze pagina's van de hand van Martin Maassen, martin.maassen@doopsgezind.nl

desondanks een boeiende uitwisseling van gedachten over opvoeding, noodlot, kunst, mystiek en kerkgang.

Vader & zoon krijgen de geest, Henk en Pieter van Os, Uitgeverij Balans, € 16,95

door Jehannes Regnerus

toekomst europa

Een glimp van eeuwigheid

'Is Europa een stervende zwaan? Euroscaptici menen van wel. Het is niet zo. Europa heeft bewezen dermate veerkrachtig te zijn dat zij uit elke doodstrijd levend te voorschijn komt, sterker dan voorheen. De Europese zwaan is de gevederde tweelingzuster van de feniks, de mythische vogel die steeds uit haar as herrijst.' Het zijn de beginwoorden van een strijdbare Christiane Berkvens-Stevelinck, Remonstrants theologe, in haar nieuwste boek *Erfenis Europa, toekomst van een stervende zwaan*. (Zie voor de volledige tekst van dit artikel www.doopsgezind.nl)

Erfenis Europa, Christiane Berkvens-Stevelinck, Uitgeverij Skandalon, € 19,95. Lezersaanbieding: bestel het boek voor € 14,95 (+ € 2,- verzendkosten) via www.erfeniseuropa.nl/doopsgezind